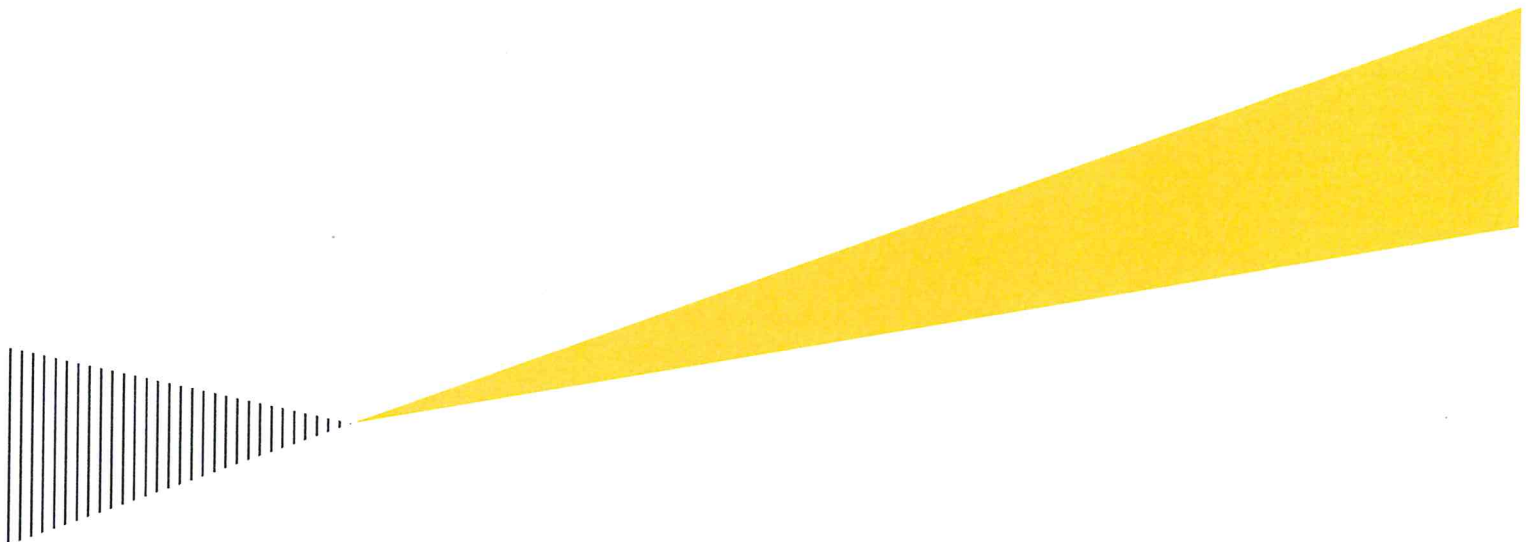

Östra Göinge kommun

Granskning av skolans värdegrundsarbete och elevernas studiemiljö

Building a better
working world

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund	3
2.2. Syfte och revisionsfrågor.....	3
2.3. Avgränsning.....	4
2.4. Metod och avgränsning.....	4
2.5. Revisionskriterier	4
3. Kommunstyrelsens styrning och riktlinjer	5
3.1. Mål.....	5
3.2. Kvalitetsledningssystemet.....	5
3.3. Rutiner och riktlinjer för anmälan till huvudman.....	5
4. Arbetet vid de granskade skolorna	7
4.1. Organisation	7
4.2. Styrdokument och riktlinjer.....	7
4.3. Rutiner vid diskriminering och kränkande behandling	9
4.4. Förebyggande åtgärder och kartläggning.....	11
4.5. Disciplinära och andra särskilda åtgärder	15
4.6. Elevernas delaktighet och inflytande.....	16
5. Sammanfattande bedömning	17
5.1. Slutsats.....	17
5.2. Bedömning utifrån revisionsfrågorna.....	18

Bilagor:

Bilaga 1 Källförteckning

Bilaga 2 Revisionskriterier

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Östra Göinge kommun granskat skolans värdegrundsarbete och elevernas studiemiljö. Syftet med granskningen har varit hur kommunstyrelsen säkerställer trygghet och en god studiemiljö för elever inom grundskolan.

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen genomför insatser för att säkerställa trygghet och en god studiemiljö för elever inom grundskolan. Kommunstyrelsen behöver dock stärka det förebyggande arbetet och säkerställa att det finns en samsyn bland skolpersonal och elever för hur skolornas värdegrundsarbete och arbetsmiljö ska tryggas och utvecklas.

Den samlade bedömningen är att samtliga granskade skolor bedriver ett arbete för att förebygga och motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Granskade planer mot diskriminering och kränkande behandling bedöms i huvudsak leva upp till samtliga krav som aktuell lagstiftning ställer. Tillhandahållen statistik visar dock på en stor variation mellan skolorna när det gäller antalet inkomna anmälningar. Granskningen visar även att det förekommer olika uppfattningar kring när och hur en anmälan om kränkning ska göras till huvudman.

Kommunstyrelsens styrning och uppföljning av värdegrundsarbetet och elevernas upplevelse av trygghet och studiero sker i huvudsak genom att kontinuerligt ta del av antalet anmälningar om kränkningar till huvudman, resultatet av elevenkäter samt Bildnings årliga kvalitetsberättelse. Av enkätresultaten kan vi konstatera att det förekommer variationer i vilken mån eleverna trivs och upplever trygghet på skolan samt ges inflytande över utbildningen. Vi ser även att skolornas utformning av de lokala enkäterna skiljer sig åt.

Våra identifierade förbättringsområden/rekommendationer är enligt följande:

- ▶ Kommunstyrelsen bör tydliggöra hur verksamhetsmålet avseende inkludering och samverkan ska mätas och utvärderas.
- ▶ Kommunstyrelsen bör tydliggöra rutinerna för anmälan och säkerställa att det finns en samsyn kring när och hur anmälan om kränkning till huvudman ska ske.
- ▶ Kommunstyrelsen bör utveckla framtagna planer mot diskriminering och kränkande behandling vad gäller förebyggande och främjande insatser.
- ▶ Kommunstyrelsen bör säkerställa att det finns en ändamålsenlig samverkan mellan skolorna och barn- och elevhälsan i skolornas värdegrundsarbete och kring de elever som är i behov av särskilt stöd.
- ▶ Kommunstyrelsen bör säkerställa att alla elever ges möjlighet till inflytande över utbildningen och skolmiljön.
- ▶ Utifrån de enkätresultat som uppvisas bör kommunstyrelsen analysera och fortsatt vidta åtgärder för att säkerställa att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Rektor och lärarnas förmåga och förutsättningar att skapa arbetsro under lektionerna bör särskilt uppmärksammas.
- ▶ Kommunstyrelsen bör säkerställa att det av Snapphaneskolans ordningsregler framgår vad konsekvensen blir om eleverna bryter mot dessa. Kommunstyrelsen bör även säkerställa att ordningsreglerna är kända av såväl elever som skolpersonal samt att det finns ett gemensamt och konsekvent förhållningssätt bland skolans personal om en elev bryter mot dessa.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I skollagen (2010:800) framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. I läroplanen fastläs även att alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. I skollagen anges även att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Under 2014 granskade Skolinspektionen nära 1 600 skolor och 100 huvudmän. Av granskningsresultaten konstaterades att den vanligaste bristen på både grund- och gymnasieskolor är arbetet med trygghet och studiero vilket främst handlar om skolornas arbete mot kränkande behandling, där över fem av tio grundskolor uppvisade brister.

Det är viktigt att det finns en gemensam värdegrund i skolan som genomsyrar verksamheten och därigenom skapar förutsättningar för eleverna att prestera i skolan. Det är också centralt för att verksamheten ska kunna leva upp till de krav som ställs i lagstiftning, läroplan och skolverkets allmänna råd beträffande värdegrundsarbete och studiemiljö. Utifrån de brister som Skolinspektionen identifierat på nationell nivå har revisorerna i sin risk- och väsentlighetsanalys identifierat att detta arbete utgör ett riskområde.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Syftet är att granska hur kommunstyrelsen säkerställer trygghet och en god studiemiljö för elever inom grundskolan. I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Finns det en uttalad värdegrund i verksamheten och på vilket sätt kommuniceras denna till personal, elever och föräldrar?
- ▶ Finns det planer mot diskriminering och kränkande behandling och lever de upp till de krav som aktuell lagstiftning ställer?
- ▶ Finns det tydliga rutiner för hur en anmälan om kränkning ska ske?
- ▶ Vilka förebyggande åtgärder genomförs för att främja en god studiemiljö och trygghet?
- ▶ Finns rutiner/verktyg för att kartlägga elevers upplevelse av trygghet och studiero?
- ▶ Vilket stöd får personal från rektor och ledning när det gäller upprätthållandet av befintliga ordningsregler?
- ▶ Vilken återrapportering sker till kommunstyrelsen avseende värdegrundsarbetet?

2.3. Avgränsning

Granskningen avser grundskolan och årskurs 7-9. Vad gäller värdegrundsarbetet fokuserar granskningen på de insatser skolan gör för att säkerställa att skolans värdegrund följs och genomsyrar all verksamhet samt vilka insatser som görs för att undervisningen ska präglas av trygghet och studiero.

2.4. Metod och avgränsning

Granskningen grundas på dokumentstudier och intervjuer. Inom ramen för denna granskning har intervjuer genomförts med verksamhetschef för Bildning samt tf chef för elevhälsan. Vidare har intervjuer genomförts med rektor, personalgrupp och elever vid följande skolor:

- ▶ Göingeskolan årskurs 7-9
- ▶ Snapphaneskolan årskurs 7-9

2.5. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen som utgångspunkt för analys, slutsatser och bedömningar. Nedan finns en lista över revisionskriterierna för denna granskning. Se bilaga 2 för en mer detaljerad redogörelse.

- ▶ Kommunallagen kap 6
- ▶ Skollagen (2010:800) kap 5 och kap 6
- ▶ Diskrimineringslagen (2008:567) kap 3
- ▶ Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling - Vägledning i hur skolan ska bedriva sitt arbete.
- ▶ Skolverkets juridiska vägledning – Trygghet och studiero
- ▶ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011
- ▶ Inriktningsmål beslutade av kommunfullmäktige

3. Kommunstyrelsens styrning och riktlinjer

3.1. Mål

Utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål inom de tre fokusområdena boende, arbete och företagande samt kunskap och kompetens har kommunstyrelsens beslutat om resultatmål. Inom fokusområdet kunskap och kompetens finns inga mål som specifikt inriktar sig på studiero och värdegrundsarbete. Resultatmålen för Bildning 2015 kopplat till grundskolan är enligt följande:

- ▶ År 2015 är minst tretton av fjorton avgångselever i årskurs 9 godkända i alla ämnen.
- ▶ År 2015 finns det en mångfald av pedagogiska inriktningar och aktörer inom förskola och skola.

Utifrån detta har följande verksamhetsmål fastställts för grundskolan:

- ▶ År 2015 stimulerar förskolan/skolan till utveckling och lärande genom inkludering och samverkan.

Verksamhetsmålet har arbetats fram av den strategiska utvecklingsgruppen och har beslutats av kommunchefen. Vi noterar att det inte anges vilka indikatorer som ska utgöra grunden för bedömning av målpuppfyllelsen.

3.2. Kvalitetsledningssystemet

Det finns ett årshjul för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas under året. Det finns därtill en mall för kvalitetsarbetet som respektive skola löpande ska dokumentera utifrån. Enligt mallen ska brukarenkäter bland annat delas ut till föräldrar och elever i mars. I september ska respektive rektor lämna in kvalitetsberättelsen från föregående läsår till verksamhetschef. I kvalitetsberättelsen ska verksamhetsåret presenteras och målpuppfyllelse för utbildningsmål och enhetsmål ska framgå. Utvecklingsområden för kommande läsår ska identifieras utifrån det gångna årets målpuppfyllelse och skolans nya enhetsmål för kommande år ska presenteras. Personalen ska vara delaktig i utvärderingen av kvalitetsarbetet och verksamhetens resultat. I kvalitetsberättelsen ska även redovisas hur många anmälningar till huvudman avseende kränkande behandling som gjorts av skolan under det gångna läsåret.

Utvecklingsledaren sammanställer därefter en övergripande kvalitetsberättelse för Bildning vilken redovisas för kommunstyrelsen. Därtill genomförs årligen kvalitetsdialoger där verksamhetschef och utvecklingsledare träffar personal från alla verksamheter utifrån ett framtaget diskussionsunderlag. Anpassning sker efter utvecklingsbehov och verksamhet.

3.3. Rutiner och riktlinjer för anmälan till huvudman

Det finns en kommunövergripande rutinbeskrivning som avser anmälan, utredning och beslut gällande diskriminering, trakasserier och kränkande behandling inom förskola, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasium och gymnasiesärskola. I rutinen fastslås följande:

- ▶ *"En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen".*

Till rutinen finns tre kommungemensamma blanketter för anmälan, utredning och beslut. I de fall rektor anmält ärenden till huvudmannen ska produktionschefen enligt delegation, fatta beslut huruvida åtgärderna bedöms vara tillräckliga av skolan. Beslutet kommuniceras därefter till berörd rektor.

4. Arbetet vid de granskade skolorna

4.1. Organisation

Varje skola har ett lokalt elevhälsosteam där specialpedagog, kurator skolsköterska, behandlingspedagog, studie- och yrkesvägledare samt rektor ingår. De är delaktiga i skolornas värdegrundsarbete samt bidrar med specialistkompetens för de elever som är i behov av särskilt stöd. Elevhälsoteamet går tillsammans med klasslärarna kontinuerligt igenom varje klass i syfte att identifiera eventuella stödbehov. En gång per månad deltar även skolpsykolog och logoped från den centrala barn- och elevhälsan.

Den centrala barn- och elevhälsan består av skolpsykologer, logoped, skolsköterskor, skolläkare, specialpedagoger och kuratorer. Den centrala elevhälsan stöttar skolor på individ-, grupp och organisationsnivå och är bland annat behjälpliga med konsultationer kring barn med svårigheter, pedagogiskt bemötande, handledning, utredningar samt genomför utbildningsinsatser. Rektor har möjlighet att avropa dessa insatser vid behov.

Snapphaneskolan har utvecklat ett Resurscentrum som har till uppgift att hjälpa elever i behov av särskilt stöd. I teamet ingår bland annat lärare, behandlingspedagog, specialpedagog och kurator. Enligt rektorn ansvarar Resurscentrum med åtgärdsprogramskrivning och material samt handleder och ger stöd till lärarna, exempelvis kring bemötande och i undervisningssituationen. Därtill finns vid Snapphaneskolan kamratstödare som har till uppgift att arbeta förebyggande i skolans värdegrundsarbete. Möten genomförs kontinuerligt tillsammans med elevhälsoteamet och Resurscentrum.

Elevråd finns på varje skola där ambitionen är att en representant från varje klass ska delta. Möten genomförs kontinuerligt, företrädesvis en gång per månad. Vid båda skolorna finns en utsedd lärare för detta arbete. Protokoll skrivs efter varje möte och skickas till rektorn för kännedom. Om elevrådet önskar lyfta en fråga med rektorn deltar denne vid behov. På granskade skolor finns även rastvakter som har till uppgift att främja trygghet i skolan genom att vara synliga i korridorer och utemiljö under skoltid.

Respektive rektor har ett ledningsstöd som biträder rektorerna i administrativa uppgifter såsom schemaläggning etc. Inom Bildning finns en ledningsgrupp där verksamhetschefen kontinuerligt träffar alla rektorer. Enligt de intervjuade utgör ledningsgruppen ett bra forum att diskutera aktuella frågeställningar.

4.2. Styrdokument och riktlinjer

4.2.1. Lokal arbetsplan 2014/2015

Granskade skolor har tagit fram en lokal arbetsplan som tydliggör skolans prioriterade mål för läsåret 2014/2015.

I Snapphaneskolans lokala arbetsplan finns mål kopplade till rubrikerna normer och värden, utveckling och lärande/kunskaper, elevers ansvar och inflytande, skola och hem samt bedömning och betyg. Tillhörande varje mål finns angivet hur verksamheten ska uppnå målet. I den lokala arbetsplanen anges även vilka förväntningar som elever och vårdnadshavare kan ha på Snapphaneskolans verksamhet samt vilka förväntningar skolan har på elever och vårdnadshavare.

I Göingeskolans lokala arbetsplan 2014/2015 anges också vilka förväntningar elever och vårdnadshavare kan ha på verksamheten samt vilka förväntningar skolan har på elever och dess vårdnadshavare. Vad gäller Göingeskolans mål för läsåret 2014/2015 är det formulerat enligt följande:

- ▶ Skolan stimulerar till utveckling och lärande genom inkludering och samverkan.

4.2.2. Ordningsregler

Vid de granskade skolorna finns dokumenterade ordningsregler. Snapphaneskolans regler är organiserade under rubrikerna trivsel, lektioner, raster, matsal, bibliotek, värdesaker, tobak, skolskjutsar samt cykel och moped. I reglerna framgår inte vilka åtgärder som vidtas i de fall regler bryts eller i vilka fall vårdnadshavare kommer att kontaktas.

Göingeskolans ordningsregler är i stort sett kategoriserade under samma rubriker som Snapphaneskolans. I Göingeskolans regler framgår dock vilka konsekvenserna kan bli om gällande ordningsregler inte följs.

Enligt de intervjuade kommuniceras skolans ordningsregler med eleverna i samband med varje läsårsstart. Information ges även till föräldrarådet (Göingeskolan). Klasstiden utgör även ett forum där skolans styrdokument kontinuerligt diskuteras med eleverna. Uppföljning av att ordningsreglerna är kända bland eleverna följs även upp i samband med elevenkäten som genomförs årligen (Snapphaneskolan). Revidering sker en gång per år där företrädesvis elevrådet deltar i arbetet. Enligt intervjuade lärare finns det ett stöd från rektorn att med hjälp av skolans ordningsregler vidta åtgärder för att trygga skolmiljön.

Eleverna vid Snapphaneskolan har genom elevrådet föreslagit att ordningsreglerna ska vara mer synliga på skolan, exempelvis genom att sätta upp dem på väggarna i korridoren.

4.2.3. Likabehandlingsplan och plan mot kränkande behandling inklusive värdegrund

Värdegrundsarbetet utgår från läroplanens första kapitel. Enligt verksamhetschefen åvilar det därefter varje skola att omsätta läroplanens budskap i ett lokalt värdegrundsarbete. De granskade skolorna har aktualiserade likebehandlingsplaner och planer mot kränkande behandling. I planerna beskrivs skolornas värdegrundsarbete utifrån parametrar såsom vision, elevernas delaktighet, främjande insatser, kartläggning samt rutiner för hur skolan ska gå tillväga om en händelse uppstår inklusive uppföljning.

Som en del av granskningen har vi granskat innehållet i planerna och jämfört resultatet mot Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. I tabellen nedan framgår våra iakttagelser:

Checklista enligt Skolverkets allmänna råd	Göingeskolan	Snapphaneskolan
Framgår skolans förebyggande och främjande insatser i planen?	NEJ	JA
Framgår kartläggning och analys av nuläget?	JA	JA
Anges långsiktiga och konkreta mål för de insatser som ska genomföras under året?	JA	JA
Finns beskrivning av vilka åtgärder som skolan avser påbörja eller genomföra under året ?	Delvis*	JA
Framgår tydliga rutiner för akuta och uppföljande åtgärder avseende inträffade kränkningar?	JA	JA
Finns beskrivning av hur barn/elever varit delaktiga i arbetet med att ta fram planen?	Delvis**	JA

* Kopplingen mellan identifierade utvecklingsområden och konkreta åtgärder kan tydliggöras. ** Det framgår att eleverna deltagit i utvärdering och kartläggning samt att planen presenterats för eleverna. Deras deltagande i framtagandet framgår inte tydligt.

4.2.3.1 Kommentar

Vi kan konstatera att Snapphaneskolans förebyggande och främjande insatser tydliggörs i planen. Utifrån att Göingeskolans främjande insatser i planen utgörs av att personal reagerar och hanterar situationer i sitt klassrum bedömer vi att skolans insatser på området inte tydligt framgår av planen. Kartläggning och analys av nuläget samt långsiktiga konkreta mål för insatserna som ska genomföras under året presenteras i de båda skolornas planer. I Göingeskolans plan kan det dock tydliggöras. I skolornas planer framgår även rutiner för akuta och uppföljande åtgärder i de fall kränkningar förekommit. Vi noterar att förhållningsätt inom social media och eventuella kränkningar som sker där inte omnämns i någon av planerna. Elevernas delaktighet i framtagandet av planen vad gäller mål, förebyggande insatser samt uppföljning framgår inte tydligt i Göingeskolans plan.

4.3. Rutiner vid diskriminering och kränkande behandling

Rutinerna för hur eventuella kränkande eller diskriminerande händelser ska hanteras framgår i skolornas likabehandlingsplaner och planer mot kränkande behandling. Vi kan dock konstatera att det i Snapphaneskolans plan inte tydligt framgår när anmälan om kränkning till huvudman ska genomföras. I Göingeskolans rutin för att utreda och åtgärda när en elev kränks av andra elever, anges att personal som uppmärksammar eller får kännedom om en enskild kränkande händelse ska samtala så fort som möjligt med berörda elever. Vid behov informeras vårdnadshavare. Av rutinen framgår att händelsen skall följas upp av berörda. Vidare anges att det vid mobbing, d.v.s. upprepad kränkande behandling följer en särskild arbetsgång. Arbetsgången finns beskriven och sista punkten anger att rektor ansvarar för att informera huvudmannen vid upprepad mobbing.

Enligt de intervjuade bedöms rutinerna vara kända bland personal och elever. I första hand för mentor eller den personal som uppmärksammar eller får kännedom om en enskild kränkande händelse en diskussion med berörd elev/elever. Oftast sker det med stöd av elevhälsoteamet (specialpedagog eller kurator). Vid behov tas kontakt med vårdnadshavare.

Mentorn ansvarar även för dokumentationen vilken diarieförs och läggs in i elevakten. Uppföljning görs i arbetslagsmöten och elevhälsoteamet som träffas varje månad. Övergripande frågor kopplade till skolornas värdegrundsarbete diskuteras på arbetsplatsträffar.

4.3.1. Statistik anmälan till huvudman

Nedan framgår antal anmälningar om kränkande behandling som anmälts till huvudmannen under perioden 2012-2014. Beslutet om att anmälan har utretts och åtgärdats är ett delegationsbeslut och återrapporteras enligt verksamhetschefen varje månad till kommunstyrelsen för information.

Antal anmälningar om kränkande behandling	2012	2013	2014
Göingeskolan	1	0	7
Prästavångsskolan	3	6	9
Mölleskolan	0	1	5
Glimåkraskolan	1	6	7
Snapphaneskolan	1	2	0
Västerskolan	2	0	7
Kviingskolan	0	0	3
TOTALT	8	15	38

Av tillhandahållen statistik från Bildning framgår att det under 2014 skett en större ökning. Enligt verksamhetschefen för Bildning förklaras ökningen till stor del av att kunskapen om rutinerna för anmälan har ökat. Skolinspektionens beslut kring var nivån på vad som ska anmälas uppges också ha bidragit till att antalet anmälningar ökat. Ett ärende 2013 samt två ärenden 2014 har anmälts till barn- och elevombudet. Enligt verksamhetschefen handlade dessa ärenden främst om särskilt stöd. Samtliga ärenden har utretts av Skolinspektionen.

Vid granskning av skolornas kvalitetsberättelser för läsåret 2013/2014 framgår att uppgiften om antalet anmälningar till huvudman skiljer sig något åt mot de uppgifter som redovisats ovan. Göingeskolan har 3 anmälningar av kränkande behandling och Snapphaneskolan har 0 anmälningar. Noterbart är att tabellen ovan avser hela året 2014 medan skolorna i sin kvalitetsberättelse gör en sammanställning utifrån läsåret 2013/2014. I kvalitetsberättelsen för Göingeskolan framgår att det är flera fall som inte gått vidare till huvudmannen. Rektorns bedömning är att skolan har ett gott nätverk för att lösa de flesta av kränkningarna inom skolans egen organisation.

Vid intervju med verksamhetschef och rektor på Snapphaneskolan framgår att en diskussion förts i ledningsgruppen bland rektorerna kring vilka ärenden som ska återrapporteras till huvudmannen. Det finns dock inga skriftliga tydliggörande kring detta. Enligt intervjuade är den generella slutsatsen att det är upprepande händelser av kränkningar som ska anmälas till huvudmannen. Vid behov förs även en diskussion med verksamhetschefen.

Vad gäller olycksfall och tillbud rapporteras dessa via kommunens elektroniska rapporteringssystem Flexite. Vid intervju med rektor och lärare bedöms gränsdragningen mellan anmälan till huvudman och rapportering via Flexite utgå från vem det är som blivit kränkt. Rör det kränkningar mellan elever hanteras dessa inom ramen för skolans likabehandlingsarbete och rapporteras därefter vid behov till huvudmannen. Avser det övriga arbetsmiljörelaterade skador rapporteras de via Flexite.

4.4. Förebyggande åtgärder och kartläggning

4.4.1. Enkätresultat kommunövergripande

Bildning genomför årligen en kommunövergripande elevenkät som riktar sig till alla elever i kommunens grundskolor i årskurs 2, 5 och 8. Nedan ges ett utdrag av resultaten med utgångspunkt från de frågor som berör trygghet och studiero.

Frågor	Stämmer helt och hållet	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls	Vet ej
Jag trivs i skolan	42%	48%	7%	4%	-
Jag känner mig trygg i skolan	51%	39%	6%	1%	3%
Skolarbetet gör mig så nyfiken att jag får lust att lära mig mer	23%	40%	19%	12%	6%
Lärarna i min skola tar hänsyn till elevernas åsikter	41%	34%	14%	7%	5%
Jag kan rekommendera min skola till en kompis	33%	40%	15%	12%	1%

*Svarsfrekvens 67%

Återrapportering av enkätresultaten sker till omsorgs- och utbildningsutskottet i oktober varje år.

4.4.2. Enkätresultat per skola

Därtill genomför skolorna själva enkäter vilka vänder sig till elever i årskurs 7, 8 och 9. Enkäterna berör frågor kopplade till trygghet, studiero och skolmiljö. Enkätresultaten ligger till grund vid revidering av skolornas planer mot diskriminering och kränkande behandling samt vid kartläggning av fokusområden i syfte att öka tryggheten och skolmiljön för eleverna.

Vid granskning av granskade skolors enkäter kan vi konstatera att Snapphaneskolans enkäter är mer detaljerad och omfattar fler frågor än Göingeskolans enkät som omfattar fem övergripande frågor.

4.4.2.1 Snapphaneskolans

Av enkätresultatet från VT 2015 framgår att 64 % av de svarande anger att de oftast trivs i skolan, 22,5% alltid samt 10 % ibland. 31% av eleverna anser att de har möjlighet att påverka arbetssättet i alla ämnen, varav 63 % bedömer att de kan påverka i vissa ämnen. 92 % av eleverna anger att de känner till skolans ordningsregler. Vad gäller språkbruket på skolan bedömer 19 % av de svarande att det har blivit bättre, medan 74% anger att det inte är någon skillnad jämfört med förra terminen. 38 % av de svarande anger att språkbruket har diskuterats i klassen. 33 % av de svarande upplever att skolan har ett fungerande kamratstödjarråd medan 53,5 % svarar att de inte vet. Vad gäller elevrådet anser 55 % av de svarande att skolan har ett fungerande elevråd, medan 37 % inte vet. 40 % av eleverna upplever att det blivit färre konflikter på skolan jämfört med förra terminen, 55 % svarar dock att det är lika många konflikter nu. 48 % av de svarande tycker att det är arbetsro på lektionerna, 28 % svarar ibland och endast 6 % svarar alltid.

4.4.2.2 Göingeskolan

Vid granskning av enkätresultaten från VT 2015 framgår bland annat att 85 % av eleverna i årskurs 8 och 90 % av eleverna i årskurs 7 upplever att de är trygga. I årskurs 9 upplever de flesta av eleverna att de känner sig helt trygga på skolan. Områden som lyfts fram som mindre trygga är skåprummen, rökarna utanför NO-salarna, vid pingisborden samt toaletterna. Nästan alla elever upplever att de blivit rättvist behandlade från vuxna eller ungdomar under läsåret. Några elever lyfter fram att lärarna ger mer tid och stöd till vissa elever och på så sätt favoriserar dessa. Det framgår också att någon lärare tar för givet att det är vissa elever som stör fast det ibland kan vara andra. I enkätresultaten för årskurs 8 framgår att vissa elever upplever att flickor får fler fördelar än pojkar, exempelvis vid sen ankomst. Det framgår även att vissa elever tycker det är för mycket prat i klassrummet vilket stör inläringen. Det förekommer variationer mellan årskurserna huruvida det upplevs finnas ett bra bemötande. I årskurs 8 bedöms bemötandet ha blivit bättre. Språkbruket bedöms överlag kunna utvecklas. Bland annat lyfts fram att det förekommer mycket svordomar och könsord, särskilt i årskurs 7 och 8.

Åtgärder som nämns för att förbättra situationen är bland annat ett bättre språkbruk och trevligt bemötande. Andra åtgärder som nämns är att byta platser ofta samt att eleverna ska få vara med och påverka undervisningens utformning. I enkätresultatet för årskurs 9 framgår att det ska vara strängare med kvarsittning och att lärarna ska agera fortare om något händer. Eleverna efterfrågar även ökad lärartäthet under skoltid och på raster.

4.4.3. Främjande insatser per skola

4.4.3.1 Snapphaneskolan

Skolan har för läsåret 2014/2015 beslutat om följande förebyggande åtgärder¹ för att främja en god studiemiljö och trygghet:

- ▶ De röda zonerna på skolan ska bli färre och konflikterna minskar
- ▶ Minskat kränkande språkbruk
- ▶ Motverka rasism

Rektorn anger att skolan arbetat aktivt med språkbruket som en del av skolans prioriterade mål² i den lokala arbetsplanen för 2014/2015. I planen står det att skolan bland annat ska nå målet genom att arbeta aktivt med att stärka gruppkänslan i klasserna och med frågor kring språkbruket samt genom samarbets- och värderingsövningar i det dagliga arbetet. Enligt rektorn har samtal förts i klasserna under klassrådstiden kring hur personal och elever upplever språkbruket och vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra situationen.

Personal tillsammans med elever genomför årligen en kartläggning för att ringa in områden på skolan som upplevs som otrygga. Enligt rektorn utgör metoden ett bra sätt att synliggöra kritiska områden där det ofta uppstår konflikter eller kränkande behandling. En diskussion förs i klassen tillsammans med mentorn där eleverna markerar på en översiktskarta över skolans område var det finns "röda zoner". Dessa sammanställs sedan av kamratstödjarrådet. Områden som nämns är allrum, omklädningsrum och vid skåpen. Rastvakterna använder även kartläggningen som stöd i sitt arbete och kan särskilt bevaka vissa områden som lyfts fram som mer kritiska.

¹ Framgår i skolans likabehandlingsplan och plan mot kränkande behandling 2014/2015

² Normer och värden: Skolans mål är att varje elev kan leva sig in i och förstå andra människors situation och använder ett vårdat språk.

Rektorn lyfter fram viken av att ha en bra organisation för särskilt stöd. Detta skapar förutsättningar för en god studiero för de elever som behöver särskilt stöd, där behovet av att bråka och skapa oro i undervisningssituationen minskar. Som en del i arbetet är rektorn även ute i klassrum och korridorerna för att observera och coacha lärarna när så behövs. Om stöd behövs sätts handledning in, ofta med hjälp av elevhälsoteamet. Rektorn betonar även lärarnas förmåga att skapa trygghet och studiero. Åtgärder som nämns är bland annat utformning av den pedagogiska planeringen samt elevernas delaktighet i utformningen. Som stöd har lärarna enats om en mall som ska kommuniceras till eleverna där mål och arbetssätt tydligt ska framgå för varje ämne.

4.4.3.2 Göingeskolan

I Göingeskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling framgår följande främjande insatser för att eleverna vid Göingeskolan inte ska drabbas av orättvis behandling:

- ▶ *Varje lärare ska ta tag i problem i sitt klassrum. Om en lösning inte finns att nå i detta arbete anmäls ärendet vidare till skolans elevhälsoteam, som ser till att rätt stödinsatser sätts in för att främja arbetet.*

Utifrån den kartläggning som gjorts har följande åtgärder identifierats i syfte att säkerställa att Göingeskolan ska vara en trygg arbetsplats för såväl elever som personal:

1. Fortsatt fokus på att rökarna inte befinner sig på skolans område när de röker.
2. Lärares synlighet vid rastvaktande ger ökad trygghet.
3. Uppmärksamma dåligt språkbruk.

Intervjuad skolsköterska lyfter fram hälsobesöken som en viktig förebyggande åtgärd. Hälsosamtal erbjuds alla elever i årskurs 8 där eleverna inför besöket ska fylla i en hälsoenkät som utgör underlag för vidare diskussion. Enligt skolsköterskan förs en diskussion med eleverna och vid behov tas kontakt med specialpedagog eller kurator. Av intervjun framgår att oroväckande många elever har lyft fram psykosociala faktorer som påverkar elevens studiero och arbetsmiljö och i förlängningen möjligheten att nå sina mål. Orsaker som lyfts fram är bland annat stress samt att det är stökigt på lektionerna med hög ljudvolym. Skolsköterskan kommer ge en sammanställning till rektorn (anonymiserad) utifrån de iakttagelser som framkommit vid hälsosamtalen. Önskemål finns även att gå in tidigare i klasserna företrädesvis redan i årskurs 7.

Mentorstiden utgör ett forum där lärare och elever kan diskutera värdegrundsfrågor och förhållningssätt gentemot varandra. Som ett led i arbetet har elevrådet initierat ett projekt om att förbättra skolans språkbruk vilket har resulterat i att elevrådet har lett gruppdiskussioner i klasserna kring förhållningssätt och elevernas språkbruk. Dock framgår att det har fungerat olika i vilken mån elevrådet fått gehör från eleverna och haft fruktbara gruppdiskussioner. Eleverna tycker dock att språkbruket överlag har blivit bättre. Rektor lyfter fram elevrådet samt Skol-IF som viktiga forum för att stärka elevinflytande och demokrati.

Eleverna betonar att det är viktigt att alla elever följer de ordningsregler som är uppsatta. Eleverna efterfrågar även fler lärare som rastvaktar och är synliga i korridorerna. Intervjuade lärare lyfter även behovet av handledning kring hur studiemiljön kan stärkas och hur lärarna ska hantera elever som uppträder störande.

4.4.4. Skolornas bedömning av trygghet och studiero

Nedan ges en sammanfattning utifrån iakttagelser från intervjuer och den dokumentation och analys som framgått i skolornas kvalitetsberättelser 2013/2014.

4.4.4.1 Snapphaneskolan

Av intervjuerna framgår att studieron och tryggheten generellt sätt bedöms som god. I kvalitetsberättelsen 2013/2014 framgår att skolans värdegrund är grunden till att skolan lyckas bra med sina elever. Förbättringsåtgärder har vidtagits vad gäller Resurscentrum där tydliga kartläggningar av elever i behov av särskilt stöd ger trygghet och ökade förutsättningar för lärare och elever. Det förebyggande arbetet vad gäller elevvården anges vara en orsak till att skolan lyckats väl med det drogförebyggande arbetet. Skolan arbetar aktivt för att skapa ett bra klimat på skolan där det att tillåtet att lyckas väl utifrån sina förutsättningar. Åtgärder som lyfts fram är att skolan har ett uppmuntrande och positivt förhållningssätt för att främja allas lika värde, aktiva värderingsövningar under klassrådstitid samt utställning av elevarbeten.

Vid intervju med lärarna lyfts fram att det finns en god stämning i lärarkåren och en kollegial samverkan. Lärarna upplever att det är få slagsmål på skolan även om småbråk förekommer, och bedömer att det överlag förekommer ett gott språkbruk med få skrik och glåpord. Lärarna betonar att skolans elever är allas ansvar och att dialog med eleverna inte företrädesvis behöver ske genom mentorn utan med den vuxen som först ser eller hör något. Att lärarna uppmuntar eleverna till framgång lyfts även fram som positivt för att skapa god stämning och gemenskap. Systemet med rastvakter anses fungera väl och skapar en trygghetskänsla där eleverna upplever ett stöd från vuxna.

Rektor betonar vikten av lärarnas förmåga att skapa en god planering och struktur på undervisningen för att därigenom öka studieron. Skolan har fått en del nyanlända under läsåret men bedömer generellt att integrationen och stödet till dessa elever fungerat bra.

Eleverna upplever att skolans studiemiljö generellt är god där det förekommer få slagsmål. Eleverna upplever även att språkbruket har blivit bättre med färre skrik och lägre ljudnivå. Dock framför eleverna att studiemiljön varierar beroende på lärare och dennes förmåga att skapa trygghet och studiero under lektionstid. Tillfälliga vikarier bedöms även ha påverkat studieron negativt. Övriga frågor som eleverna lyfter fram är mer individanpassat stöd, exempelvis inom matematik samt att lärarna ska uppmuntra eleverna att höja ambitionen för sina studier.

4.4.4.2 Göingeskolan

Vid granskning av kvalitetsberättelsen för 2013/2014 framgår att skolan haft ett gott arbetsklimat. Dock framgår att förekomsten av droger på skolan har påverkat arbetet och medfört att behovet av socialtjänsten varit stort. Många elever har varit i behov av särskilt stöd. Det framgår även att flera elever stannat hemma eller valt att inte gå in på lektionerna vilket har försvårat arbetet med att nå målen. Samarbetet med skolhälsovården har enligt kvalitetsberättelsen inte fungerat vilket har lett till ökad belastning på övrig personal. Vidare framgår att det finns ett behov av att ha såväl studie- och yrkesvägledare som skolsköterska tillgängliga på heltid. Vid intervju med skolsköterska och lärare framgår att samarbetet med elevhälsan har förbättrats under läsåret. Framgångsfaktorer som nämns är att vara mer synlig och skapa förtroende för att därigenom kunna möta och vara tillgänglig för alla elever.

Rutiner har även utvecklats för att säkerställa kontinuerliga möten mellan rektor, pedagoger och elevhälsoteamet.

Det uttrycks en oro av att endast 38 % av eleverna utifrån elevenkäten skulle rekommendera skolan till andra elever. I kvalitetsberättelsen framgår tydligt vilka åtgärder skolan ska vidta för att möta det resultat som framkommit. Ett sätt som nämns är att göra eleverna mer nyfikna och medvetna om sitt eget lärande. Vid analys av måluppfyllelsen framgår att det ser olika ut i vilken mån eleverna når målen. I grupper med enhetlig vilja att lära sig framgår att all undervisningstid används till rätt saker. I grupper där någon/några individer ofta utmärker sig negativt, exempelvis genom att komma för sent, inte komma alls, eller vill uppta lärarens tid med att berätta kring något som hänt på rasten eller liknande, tappar gruppen både tid och fokus. Sammantaget bedöms dock majoriteten av eleverna vilja gå vidare.

I kvalitetsberättelsen går det att utläsa att personalen upplever att det inte funnits tillräckligt med resurser för den stora invandringen som skett i den kommundelen som skolan är belägen i. Det saknas även studiehandledning på modersmål i de olika ämnena som eleverna ska ha. Intervjuade lärare anger att det kan vara svårt att bemöta dessa elever då de saknar språkkunskaper och det oftast behövs tolk. Detta kan även påverka klassdynamiken eftersom dessa elever endast deltar på vissa av lektionerna. För att stärka arbetet anger rektor att en ny Sv2-lärare anställts till hösten 2015 som ska ha till uppgift att stärka mottagandet av nyanlända och kartläggningen av deras behov.

Skolan erbjuder studiestöd till alla elever en timme varannan onsdag. Vid dessa tillfällen finns bemanning av pedagoger som är behjälpliga med stöd till eleverna för olika skoluppgifter. Rektor uppger att skolan till hösten 2015 ska utveckla arbetet med lärmiljöer tillsammans med lärare och skolans elevhälsoteam med fokus på individanpassning och åtgärder för elever i behov av särskilt stöd. Inför höstterminen 2015 kommer även elevhälsoteamet erbjuda handledning en gång i veckan till lärare i syfte att stärka arbetet. Andra utvecklingsområden som nämns av rektor är det kollegiala lärandet, ökad synlighet av vuxna och pedagoger under raster samt bemötandet av elever.

Eleverna anger att studieron har förbättrats men att det stundtals under läsåret förekommit hög ljudvolym och spring i korridorerna. Vissa uttrycker även att det finns grupperingar mellan vissa gäng. Vid intervju med eleverna framkommer att flertalet av dem inte vet vem skolans kurator är. Bemötandet från lärarna upplevs variera från lärare till lärare samt att det skiljer sig åt i vilken mån läraren kan skapa studiero. Det förekommer även variationer hur undervisningen är upplagd och om den stimulerar till elevernas nyfikenhet och lust att lära.

4.5. Disciplinära och andra särskilda åtgärder

Enligt intervjuade lärare och rektor är det sällan skolan vidtar disciplinära åtgärder såsom utvisning och kvarsittning i syfte att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Enligt intervjuade lärare har det förekommit att föremål har omhändertagits, företrädesvis mobiltelefoner. Kvarsittning har vid enstaka tillfällen vidtagits om en elev haft upprepande sena ankomster eller stört undervisningen. Avstängning sker enligt de intervjuade sällan och har i sådana fall skett på grund av drogmissbruk hos elever. Det har även förekommit vid något enstaka tillfälle att en elev har blivit avstängd för att ha hotat andra elever. Vid dessa åtgärder kontaktas alltid föräldrarna och vid behov kopplas den centrala elevhälsan in.

Vid intervju med eleverna framgår att det förekommer variationer i vilken mån lärarna använder disciplinära åtgärder. Detta bedöms bero på vilken lärare eleverna har. I detta avseende lyfts även fram att eleverna upplever att de inte alltid behandlas lika, exempelvis i

vilken mån lärarna säger till vissa elever om de stör lektionerna eller säger till att det är förbjudet att röka inom skolans område.

Av intervjuerna framgår att det finns en del elever som har mycket frånvaro. Faktorer som påverkar kan vara både psykosocial ohälsa men även motivationsproblem. Enligt verksamhetschefen är det viktigt att fånga upp de elever som har hög frånvaro eller inte kommer till skolan. För dessa elever krävs ett helhetsstöd till hela familjen där ofta socialtjänsten är inkopplad men även BUP och HAB. Möjlighet finns även att erbjuda praktik eller fatta beslut om exempelvis anpassad studiegång. Enligt de intervjuade ska frånvarofrekvensen kommuniceras via elevhälsoteamet. De ansvarar därefter för om det krävs eventuella remisser till BUP, barnkliniken etc. Vid Snapphaneskolan kopplas även Resurscentrum in. Vid intervju med eleverna framgår att elever som befinner sig på skolan men inte går på lektionerna kan påverka studieklimatet negativt. Det kan också skapas en avundsjuka kring varför de eleverna inte "tvingas" gå på lektionerna medan övriga elever deltar.

Inför nästa läsår 2015/2016 kommer Bildning ta ett ökat grepp kring elever med hög frånvaro där det övergripande syftet är att vända frånvaro till närvaro. I arbetet krävs ökat stöd av andra funktioner som exempelvis elevhälsoteamet och socialtjänsten.

4.6. Elevernas delaktighet och inflytande

I granskade skolors arbetsplaner 2014/2015 finns mål kopplade till elevernas ansvar och inflytande. I Snapphaneskolans arbetsplan framgår bland annat att eleverna ska ges möjlighet att påverka arbetssätt och redovisningsformer i exempelvis de pedagogiska planeringarna som ligger till grund för undervisningen, att eleverna ska ges möjlighet att påverka och fatta beslut genom klassråd och elevråd samt att skolan ska införa elevledda utvecklingssamtal. Motsvarande mål saknas i Göingeskolans arbetsplan.

I skolornas likabehandlingsplaner och plan mot diskriminering och kränkande behandling finns ett avsnitt som berör elevernas delaktighet vid revidering av planen. Elevrådsrepresentanterna ansvarar för sammanställning av klassernas resultat. Vid Snapphaneskolan ansvarar skolans kamratstödare för att gå igenom planen.

Vid intervju med eleverna framgår olika svar huruvida eleverna är delaktiga i den pedagogiska planeringen. Om så sker har eleverna fått påverka redovisningsformer, exempelvis om inlämning ska ske enskilt eller i grupp. Enligt verksamhetschefen är det viktigt att kommunicera med eleverna kring vad deras delaktighet och inflytande innebär och på vilket sätt de kan påverka skolsituationen. Detta kan exempelvis vara att synliggöra målen och kunskapskraven samt öka deras medvetande kring hur eleverna lär sig. Vidare krävs fortsatt arbete för att individanpassa undervisningen. Verksamhetschefen lyfter även problematiken att den psykiska ohälsan ökar kraftigt. Detta medför att skolorna måste arbeta med övergripande områden såsom motivation, drivkraft samt framtidstro. Elevledda utvecklingssamtal lyfts även fram som ett utvecklingsområde där eleverna själva ska vara delaktiga i samtalet och driva sin utveckling.

5. Sammanfattande bedömning

Nedan följer vår sammanfattande bedömning utifrån syfte och revisionsfrågor. Avslutningsvis presenteras identifierade förbättringsområden och rekommendationer.

5.1. Slutsats

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Vidare har huvudmannen ett ansvar för att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. I diskrimineringslagen framgår skolans skyldighet att årligen upprätta en likabehandlingsplan för varje verksamhet.

Styrning och uppföljning av värdegrundsarbetet och studiemiljö

Den samlade bedömningen vad gäller värdegrundsarbetet är att samtliga granskade skolor bedriver ett arbete för att förebygga och motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Granskade planer mot diskriminering och kränkande behandling bedöms i huvudsak leva upp till samtliga krav som aktuell lagstiftning ställer. Tillhandahållen statistik visar på en stor variation mellan skolorna när det gäller antalet inkomna anmälningar. Enligt de intervjuade är gränsdragningen kring vad som är en kränkning och vad som är en konflikt i många fall svår att avgöra. Granskningen visar även att det förekommer variationer mellan eleverna i vilken mån de är medvetna om skolans kamratstödjarråd och stödfunktioner såsom skolsköterska och kurator. Eleverna efterfrågar även fler rastvakter. Detta är något som nämnden bör vara uppmärksam på och bör i det fortsatta arbetet eftersträva en likvärdighet i synsätt och hantering på kommunövergripande nivå.

Kommunstyrelsens styrning och uppföljning av värdegrundsarbetet och elevernas upplevelse av trygghet och studiero sker i huvudsak genom att kontinuerligt ta del av antalet anmälningar om kränkningar till huvudman, resultatet av de elevenkäter som vänder sig till elever i årskurs 2, 5 och 8 (redovisas för omsorgs- och utbildningsutskottet) samt Bildnings årliga kvalitetsberättelse. Kommunstyrelsen har antagit verksamhetsmål som har bäring på inkludering och samverkan, men har enligt vår bedömning inte i tillräcklig utsträckning hållit sig informerad om arbetet vid skolorna och vilka åtgärder som krävs för att förbättra arbetet. Exempelvis saknas indikatorer som tydliggör hur målet ska mätas och följas upp. Vi bedömer sammantaget att det finns utvecklingspotential vad gäller att tydliggöra skolornas förebyggande och främjande insatser samt vilka åtgärder skolan avser att genomföra under året för att motverka kränkande och diskriminerande behandling.

Kartläggning och resultat

Av enkätresultaten kan vi konstatera att det förekommer variationer i vilken mån eleverna trivs och upplever trygghet på skolan. Vi kan även konstatera att skolornas utformning av enkäterna skiljer sig åt. Utvecklingsområden som nämns är elevernas språkbruk, elevernas möjlighet att påverka utbildningen och redovisningsformer samt i vilken mån eleverna upplever arbetsro under lektionerna. Vi kan även konstatera att det inte skett några nämnvärda förbättringar av resultaten i jämförelse med föregående läsår. Vi bedömer att enkäterna utgör ett viktigt verktyg för att kartlägga och systematiskt inhämta elevernas upplevelse av skolmiljön. Enkätresultaten skapar även förutsättningar för skolorna att vidta riktade åtgärder och följa upp resultatet av dessa. I detta avseende bör Göingeskolan utveckla nuvarande frågeformulär.

Elevernas delaktighet och inflytande

Granskningen visar att elevernas delaktighet och inflytande i undervisningen kan stärkas. Insatser har gjorts för att öka delaktigheten exempelvis vad gäller förbättring av elevernas språkbruk och förhållningssätt gentemot varandra. Granskningen visar dock att effekterna av diskussionerna har varierat mellan klasserna och skolorna samt att det har förekommit variationer i vilken mån lärarna har genomfört värderingsövningar med eleverna. I det fortsatta arbetet behöver rektor och lärare utveckla formerna för hur eleverna tydligare kan påverka arbetssätt och redovisningsformer.

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen genomför insatser för att säkerställa trygghet och en god studiemiljö för elever inom grundskolan. Kommunstyrelsen behöver dock stärka det förebyggande arbetet och säkerställa att det finns en samsyn bland skolpersonal och elever för hur skolornas värdegrundsarbete och arbetsmiljö ska tryggas och utvecklas.

5.2. Bedömning utifrån revisionsfrågorna

Finns det en uttalad värdegrund i verksamheten och på vilket sätt kommuniceras denna till personal, elever och föräldrar?

Kommunstyrelsen har antagit verksamhetsmål som har bäring på inkludering och samverkan. I övrigt saknas uttalade mål för värdegrundsarbetet. I granskade skolors likabehandlingsplan och plan mot kränkande behandling framgår skolornas mål för värdegrundsarbetet. I Snapphaneskolans lokala arbetsplan för 2014/2015 framgår även mål som har bäring på normer och värden. Enligt de intervjuade diskuteras planerna årligen med elever och föräldrar. Eleverna är även delaktiga i revideringen av planen, företrädesvis genom elevrådsrepresentanterna.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen bör säkerställa att skolledning kontinuerligt diskuterar och utvärderar skolans värdegrundsarbete. Detta bör ske i samråd med skolans elever och vårdnadshavare.

Finns det planer mot diskriminering och kränkande behandling och lever de upp till de krav som aktuell lagstiftning ställer?

Granskningen visar att skolorna har aktualiserade likebehandlingsplaner och planer mot kränkande behandling. Granskade planer mot diskriminering och kränkande behandling bedöms i huvudsak leva upp till samtliga krav som aktuell lagstiftning ställer. Enligt vår bedömning kan dock Göingeskolan tydliggöra vilka förebyggande och främjande insatser som ska vidtas och vem som ansvarar för att insatsen genomförs. Vi noterar även att förhållningssätt inom social media och eventuella kränkningar som sker där inte omnämns i någon av planerna.

Finns det tydliga rutiner för hur en anmälan om kränkning ska ske?

Det finns en kommunövergripande rutinbeskrivning som avser anmälan, utredning och beslut gällande diskriminering, trakasserier och kränkande behandling inom förskola, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasium och gymnasiesärskola. Dock framgår otydligt i planerna när en kränkande händelse ska anmälas till huvudmannen. I Göingeskolans planer anges att anmälan ska göras vid upprepad mobbning. Vid Snapphaneskolan framgår det inte helt tydligt när anmälan ska ske. Vi kan konstatera att antalet anmälningar på granskade 7-9-skolor är relativt lågt samt skiljer sig åt. Noterbart är att Snapphaneskolan 2014 inte hade

några anmälningar till huvudman avseende kränkande behandling, vilket får anses som lågt för en högstadieskola. Detta indikerar att rutinen för anmälan inte fungerar tillfredsställande.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen i styrdokument bör tydliggöra när en anmälan ska ske till huvudmannen. Kommunstyrelsen bör även följa upp att det finns en samsyn kring när och hur en anmälan till huvudman ska göras.

Vilka förebyggande åtgärder genomförs för att främja en god studiemiljö och trygghet?

I skolornas likabehandlingsplaner och planer mot kränkande och diskriminerande händelser framgår vilka främjande insatser skolorna avser att genomföra under året utifrån den kartläggning som genomförts. Åtgärder som genomförs är bland annat kartläggning av otrygga områden, så kallade "röda zoner", lokala elevenkäter samt åtgärder för att minska kränkande språkbruk. Andra åtgärder som nämns är samverkan med barn- och elevhälsan, hälsosamtal samt ett tydligt stöd till elever i behov av särskilt stöd.

Kommunstyrelsen bör noga följa upp vilka förebyggande åtgärder skolorna vidtar för att motverka kränkande och diskriminerande behandling. Detta bör särskilt följas upp mot bakgrund av det verksamhetsmål som kommunstyrelsen antagit vad gäller inkludering och samverkan. Det har även framkommit i granskningen av samverkan med skolhälsovården inte fungerat optimalt tidigare läsår, framförallt på Göingeskolan. Kommunstyrelsen bör således följa upp att skolorna utvecklar bra samverkansforum med barn- och elevhälsan i syfte att stärka samverkan i värdegrundsarbetet men även för de elever som är i behov av särskilt stöd. Det är vår bedömning att en väl fungerande stödorganisation främjar förutsättningarna för att trygga studier och säkerställa en god arbetsmiljö, vilket i sin tur ökar elevernas möjligheter att nå kunskapsmålen.

Finns rutiner/verktyg för att kartlägga elevers upplevelse av trygghet och studiero?

Bildning samt skolorna själva genomför årligen elevenkäter som ligger till grund för kartläggning av elevernas upplevelse av trygghet och studiemiljö. Enligt vår bedömning utgör enkäterna ett bra verktyg att synliggöra utvecklingsområden. Av enkätresultaten kan vi konstatera att det förekommer variationer i vilken mån eleverna trivs och upplever trygghet på skolan. Områden som vi bedömer är mer framträdande är språkbruket, studiemiljön och elevernas möjlighet att påverka utbildningen och redovisningsformer. Vi kan även konstatera att det inte skett några nämnvärda förbättringar av resultaten i jämförelse med föregående läsår. Vid intervjuer har även framkommit att eleverna upplever att det stundtals är stökigt med hög ljudvolym på skolan, även om vissa av de intervjuade indikerar att språkbruket och stämningen på skolorna generellt har blivit bättre. Vi noterar även att enkätresultaten är relativt låga vad gäller i vilken mån eleverna skulle rekommendera sin skola till en kompis. Utifrån den kommunövergripande enkäten har 33 % angivit att det stämmer helt och hållet medan 15 % angivit att det stämmer ganska dåligt. I skolornas kvalitetsberättelser och lokala arbetsplaner 2014/2015 framgår otydligt vilka åtgärder skolorna ska vidta för att förbättra resultatet.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen bör utvärdera vilka förebyggande insatser som krävs för att öka elevernas upplevelse av skolornas trygghet och studiero. Även om insatser görs bedömer vi inte att dessa är tillräckliga utifrån de enkätresultat som redovisas. Enkätresultaten är ett viktigt underlag för dessa åtgärder och vi ser ett värde i att Göingeskolans utformning och omfattning av enkäten utvecklas. I arbetet bör rektor och lärare särskilt uppmärksamma vikten av att vidta åtgärder för att skapa studiero under lektionerna för att därigenom öka förutsättningarna för eleverna att nå kunskapsmålen. Det

avser såväl förhållningssätt gentemot skolans ordningsregler samt elevernas delaktighet i den pedagogiska planeringen. Lärarnas förmåga att skapa en god struktur och planering av lektionerna samt tydliggörande kring vilka mål som ska uppnås och vad som krävs är även viktigt.

Vilket stöd får personal från rektor och ledning när det gäller upprätthållandet av befintliga ordningsregler?

Granskade skolor har dokumenterade ordningsregler och eleverna är delaktiga i utformningen av reglerna. Enligt uppgift revideras de årligen och kommuniceras med eleverna vid terminsstart. I Snappehaneskolans ordningsregler framgår inte vad konsekvenserna blir om en regel inte följs och när vårdnadshavare ska kontaktas. Vid intervju med eleverna framkommer att de önskar ökad synlighet av reglerna i exempelvis korridorerna för att stärka följsamheten.

Vår bedömning är att det av ordningsreglerna bör framgå vad konsekvensen blir om eleverna bryter mot dessa. Det är även viktigt att skolans personal markerar gränserna om en elev bryter mot ordningsreglerna. Således måste personalen på skolan ha ett gemensamt förhållningssätt till de situationer då en elev kan tänkas bryta mot reglerna. Vi bedömer det som viktigt att reglerna diskuteras regelbundet i personalgruppen. Ur ett elevperspektiv är det angeläget att skolans personal agerar konsekvent då eleverna inte följer ordningsreglerna.

Vilken återrapportering sker till kommunstyrelsen avseende värdegrundsarbetet?

Omsorgs- och utbildningsutskottet tar del av resultatet från den kommunövergripande enkäten. Kommunstyrelsen tar del av den övergripande kvalitetsberättelsen för Bildning samt sammanställning över antalet anmälningar av kränkande behandling till huvudman.

Våra identifierade förbättringsområden/rekommendationer är enligt följande:

- ▶ Kommunstyrelsen bör tydliggöra hur verksamhetsmålet avseende inkludering och samverkan ska mätas och utvärderas.
- ▶ Kommunstyrelsen bör tydliggöra rutinerna för anmälan och säkerställa att det finns en samsyn kring när och hur anmälan om kränkning till huvudman ska ske.
- ▶ Kommunstyrelsen bör utveckla framtagna planer mot diskriminering och kränkande behandling vad gäller förebyggande och främjande insatser.
- ▶ Kommunstyrelsen bör säkerställa att det finns en ändamålsenlig samverkan mellan skolorna och barn- och elevhälsan i skolornas värdegrundsarbete och kring de elever som är i behov av särskilt stöd.
- ▶ Kommunstyrelsen bör säkerställa att alla elever ges möjlighet till inflytande över utbildningen och skolmiljön.
- ▶ Utifrån de enkätresultat som uppvisas bör kommunstyrelsen analysera och fortsatt vidta åtgärder för att säkerställa att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Rektor och lärarnas förmåga och förutsättningar att skapa arbetsro under lektionerna bör särskilt uppmärksammas.

- ▶ Kommunstyrelsen bör säkerställa att det av Snapphaneskolans ordningsregler framgår vad konsekvensen blir om eleverna bryter mot dessa. Kommunstyrelsen bör även säkerställa att ordningsreglerna är kända av såväl elever som skolpersonal samt att det finns ett gemensamt och konsekvent förhållningssätt bland skolans personal om en elev bryter mot dessa.

Broby den 18 augusti 2015

Sofie Bredberg
Verksamhetsrevisor
EY

Bilaga 1: Källförteckning

Intervjuade

- ▶ Ulla Wram - chef för verksamhetsområdet Bildning
- ▶ Ulrika Olsson - Utvecklingsledare
- ▶ Maria Håkansson, tf enhetschef barn- och elevhälsan
- ▶ Jennie Mårtensson - Rektor för Snapphaneskolan
- ▶ Personalgrupp - Snapphaneskolan
- ▶ Elevgrupp - Snapphaneskolan
- ▶ Robert Dirksen - Rektor för Göingeskolan
- ▶ Camilla Hedenstam - skolsköterska Göingeskolan
- ▶ Personalgrupp - Snapphaneskolan
- ▶ Elevgrupp - Snapphaneskolan

Dokument

- ▶ Årshjul för systematiskt kvalitetsarbete, verksamhetsområde Bildning, inklusive mallar för kvalitetsarbete
- ▶ Kvalitetsberättelse för Göingeskolan samt Snapphaneskolan årskurs 7-9 läsår 2013/2014
- ▶ Rutiner för uppföljning av kommunens måluppfyllelse
- ▶ Rutin för anmälan, utredning och beslut gällande diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- ▶ Blankett – Anmälan om att ett barn/elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- ▶ Utredning av uppgifter om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- ▶ Beslut i anmält ärende att ett barn/elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- ▶ Snapphaneskolans och Göingeskolans lokala arbetsplan läsåret 2014/2015
- ▶ Snapphaneskolans och Göingeskolans Likabehandlingsplan och Plan mot kränkande behandling Grundskolan 4-9
- ▶ Snapphaneskolans och Göingeskolans ordningsregler
- ▶ Resultatet från elevenkät 2014 (kommunövergripande)
- ▶ Resultatet från lokala elevenkäter VT 2015 (Snapphaneskolan och Göingeskolan)
- ▶ Övergripande kvalitetsberättelse för Bildning för förskola och grundskola läsår 2013/14

Bilaga 2 – Revisionskriterier

► Kommunallagen kap 6

Enligt kommunallagen kap 6 § 7 ska nämnden inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Nämnden ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten i övrigt bedrivs på ett tillfredsställande sätt.

► Skollagen (2010:800)

I kap 5 § 3 står det om skolmiljön att *"Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero"*. Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsreglerna.

Bestämmelserna i skollagen om disciplinära åtgärder gäller både för skolor inom det offentliga skolväsendet och för fristående skolor. De ska inte användas för att straffa eleverna utan tanken är att de ska leda till ett ändrat beteende så att arbetssituationen blir bättre för eleven och alla andra på skolan. De disciplinära åtgärder som regleras i skollagen är följande:

- *Omhändertagande av föremål*
- *Utvisning och kvarsittning*
- *Utredning om varför elever stör*
- *Skriftlig varning*
- *Tillfällig omplacering*
- *Tillfällig omplacering vid annan skolenhet*
- *Avstängning i de obligatoriska skolformerna*
- *Avstängning i de frivilliga skolformerna*
- *Andra kontrollåtgärder*

I Skolverkets juridiska vägledning avseende trygghet och studiero tillhandahålls vägledning avseende respektive åtgärd.

Av kap 6 framgår att huvudmannen ansvarar för att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever samt att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Det ska varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året och en redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts och ska åtgärdas i efterföljande års plan.

Enligt § 10 är en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Vidare är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

► **Diskrimineringslagen (2008:567)**

Diskrimineringslagen (2008:567) ska motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Skolan är enligt 3 kap 16 § skyldig att varje år upprätta en likabehandlingsplan för varje verksamhet. Utbildningsanordnaren ska bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever samt vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att något barn eller någon elev som deltar i eller söker sig till verksamheten utsätts för trakasserier. Den skola som bryter mot diskrimineringsförbudet eller brister i skyldigheten att utreda och vidta åtgärder kan bli tvungen att betala diskrimineringsersättning eller vite. Diskrimineringsombudsmannen (DO) är tillsynsansvarig och enligt DO ställer lagen krav på att kommunen håller sig informerad om de kommunala skolornas arbete för att säkerställa att det bedrivs i enlighet med lagen.

► **Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling - Vägledning i hur skolan ska bedriva sitt arbete.**

Huvudregeln är att det ska finnas en plan för varje verksamhet och råden är indelade under följande sex områden:

- *Att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter.*
- *Att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.*
- *Att upptäcka trakasserier och kränkande behandling.*
- *Att utreda uppgifter om trakasserier och kränkande behandling.*
- *Att vidta åtgärder för att förhindra framtida trakasserier och kränkande behandling.*
- *Planer mot diskriminering och kränkande behandling.*

► **Skolverkets juridiska vägledning – Trygghet och studiero**

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. En förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar för arbetsmiljön på skolan och har respekt för varandra. Eleverna ska beredas möjlighet att delta i utformningen av lärandemiljön, bland annat genom att medverka i utarbetandet av ordningsregler. Det är även viktigt att skolan samarbetar med elevernas vårdnadshavare för att skapa gemensamma förutsättningar för en trygg skolmiljö.

► **Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011**

I läroplanen framgår att undervisningen ska bedrivas utifrån en gemensam värdegrund. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering eller för annan kränkande behandling. Läroplanen innehåller också bestämmelser om skolans värdegrund.